

Wien-teserne om sprogpolitik

11+1 krav til styrkelse af aktivt medborgerskab

Wien-teserne om sprogpolitik blev udarbejdet forud for den XVII. Internationale Tysklærerkonference i Wien (IDT 2022) af en international ekspertgruppe ([link](#)). Tserne blev præsenteret på IDT-konferencen 2022 og vedtaget ved afslutningsceremonien den 20. august 2022. Tserne, der følger op på konferencens motto [*mit.spache.teil.haben](#), henvender sig til både politikere og fagfolk.

Den vigtigste målsætning for sprogindlæring, sprogundervisning og den sproglige dannelse, der er forbundet med fagfaglig læring, er udvikling af diskursfærdigheder, der muliggør og fremmer en ansvarsbevidst deltagelse i beslutningsprocesser og ligeberettiget medborgerskab.

1. Det at lære tysk foregår i **et flersproget samfund**. Der skal tages højde for, at elever og studerende selv har flersprogede og multikulturelle erfaringer og kompetencer, de kan bidrage med i undervisningen. Dette bør en sprogpolitik, der tager hensyn til samfundets og individets ressourcer samt globale og regionale forhold, støtte op om. Samfundets sproglige og kulturelle heterogenitet bør afspejles i undervisningsmaterialer og læringstilbud, i læseplaner, ved valg af indhold til undervisningen, i efter- og videreuddannelsesstilbud samt inden for forskningen.

2. Det **internationale samarbejde** bør støttes og fremmes både økonomisk og strukturelt. Samarbejde bliver især en succes, når alle deltagere er ligeberettigede, og samarbejdet er baseret på en åben og gennemsigtig udveksling, hvilket forudsætter at der sikres tilsvarende rammebetingelser. De faglige foreninger for tysk som fremmedsprog og/eller andetsprog har brug for særlig støtte og anerkendelse for at styrke deres position, så de kan udføre deres opgaver med netværkssamarbejde og videndeling.

3. Det ledende princip for at lære og undervise i tysk er ideen om "**empowerment**", det vil sige udviklingen af en sprogkompetence, der fra starten er baseret på selvstyret og vedvarende læring og aktiv deltagelse, både i samfundet og på arbejdspladsen. Elevernes forskellige interesser og behov bør imødekommes med behovsorienterede og varierede tilbud. De er ikke blot "menneskelige ressourcer", men skal opfattes og beskyttes som mennesker med værdighed. Det gælder både jobspecifik tyskundervisning og voksenuddannelse samt sprogundervisning og sprogindlæring generelt.

4. Det sproglige repertoire er væsentligt for at kunne deltage i sociale processer. Sprogundervisningen i forbindelse med migration skal derfor tage udgangspunkt i den **virkelighed, migranterne lever i**, og deres behov for sprog, både på arbejde og i hverdagen. Sprogkundskaber skal adskilles fra spørgsmål om opholdsret og kan ikke være et krav/en central forudsætning for at kunne deltage på arbejdsmarkedet eller for at modtage social støtte. Sprog må ikke misbruges som et middel til forskelsbehandling.

5. **Tyskundervisningen i skoler** verden over skal udformes på en sådan måde, at **elevernes samlede sproglige repertoire** bruges som en ressource, og at sproget er sammenflettet med fagfaglig læring og formidling af tværfaglige færdigheder. Læreplaner og læringsmål skal udformes i overensstemmelse hermed, og fremme af sprog og sproglig dannelse skal kunne finde sted fra begyndelsen og hele vejen i gennem uddannelsessystemet og også efter uddannelsens afslutning.

6. I forbindelse med videregående uddannelse skal **stipendieprogrammer og forskningsfinansiering** udvides gennem statslig støtte for at øge mobiliteten og samarbejdsmulighederne for studerende, undervisere og forskere. Dette vil være et væsentligt bidrag til vellykket sprogindlæring. Uanset socioøkonomisk baggrund bør disse grupper have adgang til de ønskede studie- og forskningsmuligheder, især for ophold i lande, der har tysk som deres officielle sprog.

7. **Forskningen** må ikke påvirkes eller begrænses af uddannelsespolitikken. **Fri og mangfoldig** forskning i tysk som andetsprog/fremmedsprog skal sikres og dens resultater skal synliggøres for (uddannelses)politikken og omsættes med tilsvarende tiltag. Tværfagligt og internationalt forsknings samarbejde bør fremmes og ligeledes bør den videnskabelige kommunikation gøres tilgængelig for både den internationale forskning og den brede offentlighed.

8. **Undervisere** over hele verden skal have **adgang til videreuddannelsestilbud af høj kvalitet**, der opfylder høje kvalitetsstandarder og tager hensyn til den seneste faglige udvikling såvel som regionale og institutionelle forskelle i de respektive undervisnings- og læringskulturer. Forskellige økonomiske forudsætninger må ikke være en hindring. Deltagelse i videreuddannelse skal støttes med alle mulige midler og anerkendes og værdsættes i den respektive faglige sammenhæng.

9. **Arbejdsvilkårene for undervisere** i skoler og andre institutioner bør forbedres. Det er vigtigt at sikre ordentlige lønninger, en fornuftig balance mellem undervisningstid og tid til forberedelses- og opfølgingsarbejde, gode ansættelsesvilkår med langsigtede perspektiver og muligheder for videreuddannelse.

10. Den **digitale udvikling** har åbnet en lang række nye muligheder for at lære og undervise i sprog, f.eks. i præsensundervisning, selvbestemt læring og i det virtuelle klasseværelse. Digitaliseringen fremmer også det internationale samarbejde om forskning og sprogpolitik. Digitale tilbud kan dog ikke erstatte fysiske møder, og de må ikke føre til besparelser mht. ansatte. For at sikre, at digitaliseringen ikke forstærker eksisterende forskelle, skal der sikres adgang til den digitale verden for alle, f.eks. i form af passende teknisk udstyr og uddannelsesmuligheder.

11. Det at lære det tyske sprog forstås som sproglig dannelse, som også omfatter æstetisk og kulturrefleksiv læring samt inddragelse af emner som bæredygtighed, menneskerettigheder og ligestilling mellem kønnene. Sproglæring fremmer en kultur, der, ved at bidrage til en generel diskursfærdighed, fremmer værdsættelse af kulturel mangfoldighed og sætter ind for fred og imod vold. Herved yder sproglæring et bidrag til bæredygtig udvikling og styrkelse af en holdning, der er åben over for den globale verden.

Sprogpolitik skal etableres som et **selvstændigt politisk område**, der indgår i diskussioner på lige fod med andre politiske områder, og ikke kun ses som et tværgående anliggende, som det har været indtil nu. Etableringen og formuleringen af sprogpolitik som et selvstændigt politisk område er en opgave for både den enkelte stat og for internationale og ikke-statslige institutioner og netværk. Sprogpolitik bør altid tage udgangspunkt i en social og individuel flersprogethed og målet om aktivt medborgerskab.

Stand: 9. august 2022

Medlemmer af arbejdsgruppen (i alfabetisk rækkefølge): Rudolf de Cillia, Anna-Katharina Draxl, Renate Faistauer, Thomas Fritz, Matthias von Gehlen, Monika Janicka, Matthias Jung, Puneet Kaur, Liana Konstantinidou, Inger Petersen, Sandra Reitbrecht, Julia Ruck, Hannes Schweiger, Brigitte Sorger, Thomas Studer